

ਪੈਗਾਮ

ਸਤੰਬਰ 1956 ਅੰਕ ਪਹਿਲਾ ਕੀਮਤ 1 ਰੁਪਿਆ

ਅੰਦਰ ਪੜ੍ਹੋ

- ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਤਨਾਅ ਦਾ ਮੁੱਢ
- ਬਾਦਲ-ਟੋਹੜੇ ਦੀ ਗਿਫਤਾਰੀ
- ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਵਲੋਂ ਟਾਉਟ ਗਿਰੀ
- 'ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਮੁਹਿੰਮ' ਦੀ ਰਿਪੋਰਟਾਜ
- ਸੂਰਮਗਤੀ ਦਿਹਾੜਾ

ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੱਟੀ--ਪੰਜਾਬ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕ ਹੋਰ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਧਾਰਾ 249 ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰੋ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਅਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਆਪਣੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਲੈਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਗੱਦਾਂ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਸੱਜਰੀ ਕੜੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਤਿੰਨੇ ਜਿਲ੍ਹੇ ਜੂਨ 84 ਦੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਸਨ। ਅੱਜ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਤਾਇਨਾਤ ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਦਲਾਂ ਦੀ ਅੱਧੀ ਨਫਰੀ ਇਕੱਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ 'ਚ ਹੀ ਝੋਂਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਇਸ ਨਾਲ ਵੀ ਭਸ਼ੱਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਹੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਅੰਦਰ ਫੌਜ ਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਤਿੰਨਾਂ ਜ਼ਿਲਿਆਂ 'ਚ "ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੱਟੀ" ਬਨਾਉਣ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਯਤਨ ਫੌਜ ਰਾਹੀਂ ਕੁਚਲਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਰੂਪ 'ਚ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਆਪਣੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਲੈਣ ਲਈ ਹਾਕਮ, ਭਾਰਤੀ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 249 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। 'ਪਹਿਲੀ ਸੂਚੀ' 'ਚ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸਿਰਫ ਕੇਂਦਰ ਹੀ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਕੋ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਵਲੋਂ ਬਣਾਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਟਕਰਾ ਜਾਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਕੇਂਦਰ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ। ਸੂਬੇ ਸਿਰਫ ਤੀਸਰੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। [ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਦੇਖੋ:-

ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਕਿਤਾਬਚਾ—
'ਕੇਂਦਰ-ਰਾਜ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ'] ਧਾਰਾ 249 ਮੁਤਾਬਕ ਕੇਂਦਰ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਤੀਸਰੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਨਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਸਿੱਧੇ ਆਪ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਤ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਰਾਜ ਸਭਾ 'ਚ ਦੋ ਤਿਆਹੀ ਬਹੁ-ਮੱਤ ਮਿਲੇ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਹਾਕਮ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਮਾਜਕ ਬਣ-ਤਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜੀ ਵਿਰੋਧਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤਕ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸਮਾਜੀ ਵਿਰੋਧਾਂ 'ਚ ਉਪਜਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜਬਰੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਭਰਾੜ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਬਰੀ ਏਕਤਾ ਦੀ ਥਾਂ ਸਵੈ-ਇਛਤ ਏਕਤਾ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੇ ਦੇਰ-ਸਵੇਰ ਚੌਰ ਫੜਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਧਾਰਮਕ ਘਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਵੀ ਧਾਰਮਕ ਪਹਿਚਾਣ ਨੂੰ ਮੋਸਟ ਦੀਆਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਰੂਰ ਹੀ ਭੱਟ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਇਸ "ਖਤਰੇ" ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰਖਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਾ ਲਈਆਂ ਸਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਆਪਣੀ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਰਾਹੀਂ ਕੋਮੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਕ ਘਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਧਾਰਾ 249 ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਧਾਰਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਇਹਨਾਂ ਦੁਸ਼ਟ ਇਰਾਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਲੁਕਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਖਿਆ। ਵਿਧਾਨ-ਸਾਜ਼ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਬਹਿਸ ਕਰਦਿਆਂ ਮਹਾਂਵੀਰ ਤਿਆਗੀ ਨਾਅ ਦੇ ਇਕ ਮੈਂਬਰ (ਜਿਸਨੂੰ ਨਹਿਰੂ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਵਜ਼ੀਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ) ਨੇ ਬੜੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ।

“ਕੁਝ ਸੂਬੇ ਅਜਿਹੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਖਾਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਪੁਰਾਣਾ ਮੁਸਲਮ-ਲੀਗ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਾਲਾ ਹੀ ਸੰਕਲਪ ਹੈ। ਇਕ ਖਾਸ ਸੂਬੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਖਾਸ ਭਾਈਚਾਰਾ, ਜੋ ਕਿ ਉਥੇ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਅਟਾਨਮੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਪੁਰਾਣਾ ਰੁਝਾਨ ਹੈ।.....ਸਾਡਾ ਕੇਂਦਰ ਤਾਂ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਸਨੂੰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਨਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲੇ ਹੋਣ। ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਧਾਰਾ 226 (ਜਿਸਦਾ ਅੱਜ ਕੱਲ ਨੰਬਰ 249 ਹੈ—ਲੇਖਕ) ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।”

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੈਡਰਲ ਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 249 ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਵੀ ਮੱਦ ਨਹੀਂ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਵੀ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਬਣਾਏ ਗਏ “ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਐਕਟ-1935”

ਜਨਰਲ ਵੇਦਿਆਂ ਦਾ ਦਲੇਰਾਨਾ ਕਤਲ

ਚਾਰ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵਲੋਂ 10 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ, ਜੂਨ 84 'ਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤੀ ਬਲ ਸੈਨਾ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਜਨਰਲ ਵੇਦਿਆ ਦਾ ਘੋਗਾ ਚਿੱਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੇਦੋਸ਼, ਬੇਹਥਿਆਰੇ ਅਤੇ ਮਸ਼ੂਮ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਨੂੰ ਬਣਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਦੇ ਦਰਿਆ 'ਚ ਨਹਾ ਕੇ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ, ਫੌਜੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਰੁਖਸਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਦ, ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਖੁਭਾਸੂਰਤ ਸ਼ਹਿਰ ਪੂਨੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਬਣਾਏ ਆਲੋਚਨਾ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ “ਸ਼ਾਂਤਮਈ” ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਲੈ ਰਹੇ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਬਣਦੀ ਠੀਕ ਥਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਪਿਰਤ

ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੇ ਇਸਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਤਾਂ ਹਨ ਜਿਸਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਸਾਲ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਕਤਲ ਸ਼੍ਰੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਉਚ ਫੌਜੀ ਜਰਨੈਲ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਦੁਸ਼ਟ-ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਇਸਦੀ ਪਿਰਤ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ ਨਵੀਂ ਪਾਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਲੋਕ ਦੱਖੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਕੀਮਤ ਤਾਰਨੀ ਪਵੇਗੀ, ਪਰ ਹਰ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਤਾਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਇਸਦਾ ਪਤਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲੱਗਾ-ਰੈ।

ਕਾਇਰਤਾ ਕਿ ਦਲੇਰੀ

ਜੇਲ ਸਿੱਖ, ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ, ਸ਼ਾਹੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਪਰਚਾਰ, ਸਾਧਨ—ਰੇਡੀਓ ਟੈਲੀ-ਵਿਜ਼ਨ—ਤੇ ਸਾਰੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਪਰੈਸ ਨੇ, ਜਨਰਲ ਵੇਦਿਆ ਦੇ ਕਤਲ ਨੂੰ ਕਾਇਰਤਾ ਪੂਰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਲੂਟੇਰੇ ਜਾਬਰ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਵੀ ਬੜਾ

ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੋ ਜਿਥੇ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ “ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੱਟੀ” ਬਨਾਉਣ ਦੇ ਨਾਅ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਝ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਲੈਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਦੂਸਰੀਆਂ ਦੱਬੀਆਂ ਕੁਚਲੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਕ ਘਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਧਾਰਾ 249 ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਰਗੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵੀ ਕਾਫੀ ਇਲਾਕੇ ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਸਾਮ ਦੀ ਇਕ ਪਾਰਟੀ—ਆਸਾਮ ਜੈਤੀਆਬਾਦੀ ਦਲ—ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਧਾਰਾ 249 ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਅਵਾਜ਼ ਉੱਚੀ ਕਰ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਜੋ “ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੱਟੀ” ਅਤੇ ਧਾਰਾ 249 ਵਿਰੁੱਧ ਸਰਗਰਮ ਵਿਰੋਧ ਲਾਮਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਉਸਦੇ “ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੱਟੀ” ਵਿਰੁੱਧ ਅਖਬਾਰੀ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਖੋਖਣਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਅਜੀਬ ਹੈ। ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿਰ ਤਕ ਬੰਦੂਕਾਂ, ਮਸ਼ੀਨ-ਗੋਨਾ, ਤੋਪਾਂ, ਟੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਦੋ ਲੱਖ ਫੌਜ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੇਹਥਿਆਰੇ ਨਿਰਦੋਸ਼, ਮਸ਼ੂਮ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਦੀ ਹੌਲੀ ਖੋਡੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਰਵਾਈ ਬੜੀ ਬਹਾਦਰਾਨਾ ਸੀ ਜਿਸਦੀਆਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਟਾਹਰਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਅੱਜ ਜਦੋਂ 4 ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੂਰਮੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੁਲਸੀਆਂ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਅਤੇ ਚੋਕਸੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਰਾਖੇ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ, ਬੜੀ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ, ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਜਨਰਲ ਵੇਦਿਆ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਕਰਕੇ ਬਚ-ਨਿਕਲਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਇਰਤਾ ਪੂਰਨ ਹੈ।

ਹਿੰਦੂ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਦੀ ਬੋਖਲਾਹਟ

ਹਿੰਦੂ ਜਨੂੰਨ, ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜਬਰ ਕਿਵੇਂ ਇਕਮਿੱਕ ਹੋਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਵੇਦਿਆ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਦ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦੀ ਜਗਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹਨ। ਕਤਲ ਤੋਂ ਫੌਰੀ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ, ਹਿੰਦੂ ਏਕਤਾ ਮੰਚ ਤੇ ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਵਰਗੀਆਂ ਹਿੰਦੂ ਜਨੂੰਨੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਪੂਨਾ ਬੰਦ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇ ਕੇ ਹਿੰਸਾ ਬਦਲੇ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ। ਪੂਨੇ ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਬੇਕਸੂਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੀ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦਰਜਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਫੱਟੜਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਸਿੱਖ ਦੀ ਮੌਤ ਵੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਜਨੂੰਨ ਤੇ ਬੰਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਇਕ ਚੁੱਟ ਸਾਬਤਾ ਪਤਾ ਇਥੋਂ ਵੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੋਹਰਾ, ਇਹਨਾਂ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਦਾ “ਹੀਰੋ” ਹੈ। ਜਮਹੂਰੀ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਜਨੂੰਨ ਦੇ ਇਸ ਵਹਿਸ਼ੀ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਠੱਗਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਸਦਾ ਡੱਟਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਤਨਾਅ ਦਾ ਮੁੱਢ

—ਡਾ: ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ

ਹੇਠਾਂ ਅਸੀਂ ਡਾ: ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੇਖ 'ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਤਨਾਅ ਦਾ ਮੁੱਢ' ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਲੇਖ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਛਾਪੇ 'ਪੰਜਾਬ ਬੀਤਿਆ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ' (The Punjab Past And Present) ਦੇ ਅਕਤੂਬਰ, 1977 ਅੰਕ ਵਿਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਸਹੀ ਇਲਾਜ ਲੱਭਣ ਲਈ ਉਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਫਰੋਲਣੀਆਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲੇਖ 'ਚ ਕੁਝ ਚੰਗੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸੇ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ, ਭਾਂਡੇ ਸਿੰਧ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਛਪਣ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਖਬਾਰ ਲਗਾਤਾਰ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀਆਂ ਦੇ ਚੁੱਥਾਂ 'ਚ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਜਨਤਾ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

—ਸੰਪਾਦਕ

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਤਨਾਅ ਦੇ ਮੁੱਢ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਗਲਤ ਫਹਿਮੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਅੱਧ ਤਕ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਤਨਾਅ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵੇਖਿਆ ਇਸ ਤਨਾਅ ਦਾ ਮੁੱਢ, ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਸਵਾਮੀ ਦਇਆ ਨੰਦ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ **ਸਤਿਆਰਥ ਪਰਕਾਸ਼** ਵਿਚ— ਜਿਹੜੀ ਕਿ 1875 ਵਿਚ ਛਪੀ ਜਿਸ ਸਾਲ 10 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋਈ— ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਰਧਾਲੂਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮਾੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤਣ 'ਤੇ ਹੋਇਆ।

(ਮੈਂ ਕੁਝ ਤਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ **ਸਤਿਆਰਥ ਪਰਕਾਸ਼** ਦੀ ਉਸ ਛਾਪ ਜਾਂ ਬਾਦ ਵਿਚ ਮੁੜ ਸੋਧੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਛਾਪਾਂ 'ਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਟੁਕਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗਾ।)

ਉਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਪੂਰਤਾ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਬੋਧ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ-ਕੋਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਅਰਥ ਹੈ, "ਠੰਗ, ਧੱਖਰਾਜ, ਦਗ਼ਬਾਜ਼, ਫਰੋਬੀ, ਬੇਇਮਾਨ, ਮਥਰਾਂ, ਜ਼ਰਾਰਤੀ, ਦੁਸ਼ਟ।" ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਧਾਰਮਿਕ ਗਰੰਥ, ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ, ਉਸਨੇ **ਮਿਥਿਆ** (ਝੂਠ) ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ, ਸਧਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਧੰਨ) ਆਦਿਕ ਹਰਨ ਦੇ ਵਾਸਤੇ) ਧੰਨ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਲੁੱਟਣ ਅਤੇ ਠੱਗਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਜਾਲ (ਮੱਧ

ਜਾਲ, ਦੱਸਿਆ।

ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਦ ਸਵਾਮੀ ਦਇਆ ਨੰਦ ਪੰਜਾਬ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀ ਆਪਣੀ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। (ਧਰ ਇਸੇ ਅੰਕ ਦੇ ਇਕ ਲੇਖ "ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ" 1879 ਤੋਂ 1905 ਤਕ ਆਰੀਆ ਸਿੱਖ ਸਬੰਧ, ਜਿਸਦਾ ਲੇਖਕ ਕੇਨਥ ਡਬਲਿਊ ਜ਼ੇਠਜ ਹੈ, ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, "ਉਸਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਹਿਰ। ਅੰਪ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਨੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਅਮਲਾਂ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਣਿਆ। ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਖਾੜਕੂ-ਰਾਖੇ, ਨਿਹੰਗਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਲਈ, ਦਇਆ ਨੰਦ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ।") ਇਸ ਨਾਲ ਕਈ ਸਿੱਖ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ-ਵੱਲੇ ਖਿੱਝੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਭਾਈ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਬਾਦ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਕਾਲਜ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਵੀ ਬਣਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਵਾਪਸੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਜਦੋਂ ਸਵਾਮੀ ਦਇਆ ਨੰਦ ਕਾਨਪੁਰ ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਅਜਮੇਰ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਸੱਬ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸਰਦਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ **ਸਤਿਆਰਥ ਪਰਕਾਸ਼** ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਬਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਯੋਗ ਕਥਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਉਸਨੂੰ ਲਿਖਿਆ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਵਾਪਸੀ ਇਹ

ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇਰਾਨ ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਅਗਲੀ ਛਾਪ ਵਿਚ ਇਤਰਾਜ਼ ਯੋਗ ਕਥਨ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਪਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ 10 ਅਕਤੂਬਰ 1882 ਨੂੰ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੀ ਬੇਮੋਕਾ ਮੌਤ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ। ਸਤਿਆਰਥ ਪਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਦੂਜੀ ਛਾਪ ਸ਼ਾਇਦ ਅਜੇ ਪਰੋਸ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ।

ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਨਾਲ, ਸਤਿਆਰਥ ਪਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਦੂਜੀ ਛਾਪ ਦੇ ਛਪਣ ਨਾਲ ਅਤੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲੋੜੇਂ ਵੱਧ ਜੁਸੀਲੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਨਾਲ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕੁਝ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਹੋਰ ਵੱਧ ਦੁਸ਼ਮਣਾਨਾ ਬਣਦਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀ ਮੰਰਠ ਅਤੇ ਆਰੀਆ ਪੱਤਰਿਕਾ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਕਾਲਮ ਇਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਸਤਿਆਰਥ ਪਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਦੂਜੀ ਛਾਪ ਹੋਰ ਵੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਨਾ ਨਿਕਲੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗਰੰਥਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਸਿੱਖ ਜਨਤਾ ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਰ ਵੱਧ ਸਿੱਧਾ, ਵੱਧ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਅਤੇ ਵੱਧ ਦੁਖਦਾਈ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਅਨਪੜ੍ਹ, ਆਤਮ-ਘਮੰਡੀ ਅਤੇ ਪਾਖੰਡੀ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗਰੰਥਾਂ ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਚਿਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਹੰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਲਾਲਸਾ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸਨੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਸਰਗਰਮ ਹਮਦਰਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਭਰਮਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ। ਉਹ ਬੜੇ ਜਖਮੀ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲਗੇ। ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਜਨੂੰਨੀ ਵਿਹਾਰ ਨੇ ਇਸ ਤਨਾਅ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਹੜੇ ਨਜ਼ਾਇਦ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਸਤਿਆਰਥ ਪਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਗਲਤ ਕਥਨਾਂ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਵਜ੍ਹਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਖਮੀ ਕੀਤਾ।

ਫਿਰ ਵੀ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕੁਝ ਚੰਗੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਦਇਆ ਨੰਦ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਯੋਗ ਕਥਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਗਲਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਦਿਆ ਪਰਕਾਸ਼ਕ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਪੇਪਰਾਂ ਵਿਚ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁਖਾਵੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਇਕ, ਜੋ

ਗੁੱਜਰਖਾਨ ਦੇ ਲਾਲਾ ਅਮੋਲਕ ਰਾਮ ਮੁਨਸ਼ਿਫ ਨੇ 30 ਸਤੰਬਰ 1881 ਦੇ ਅਖਬਾਰ-ਏ-ਆਮ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਨੂੰ ਲਿਖੀ, ਪੇਸ਼ ਹੈ। ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ;

ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸੰਪਾਦਕ ਅਖਬਾਰ-ਏ-ਆਮ,

ਕਿਸੇ ਗੁਮਨਾਮ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਅਖਬਾਰ ਰਾਹੀਂ ਸਾਡੇ ਸਤਿਕਾਰਤ ਅਤੇ ਫਖਰਕੇਮ ਸਿੱਖ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਧਰਮ ਦੇ ਬਰਖਿਲਾਫ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਸਵਾਮੀ ਦਇਆਨੰਦ ਸਰਸਵਤੀ ਦੇ ਸਤਿਆਰਥ ਪਰਕਾਸ਼ 'ਚੋਂ ਇਕ ਅੰਸ਼ ਛਾਪਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੱਚੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਉਸਦੀ ਘਿਰਣਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਬੇਕਾਰ ਜਾਏਗੀ।

ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਸਵਾਮੀ ਦਇਆ ਨੰਦ ਸਰਸਵਤੀ ਨੂੰ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਗਲਤੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਆਰਥ ਪਰਕਾਸ਼ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਯਕੀਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬਸ਼ਰਤੋਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਉਹ ਆਪਣੀ ਇਸ ਰਾਏ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਬਦਲ ਲੈਂਦੇ। ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਰਫ ਇਹ ਰਾਏ ਜਾਹਰ ਕਰਨਾ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਸਦਾ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਲਗਪਗ ਹਰ ਇਕ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀ ਇਸ ਰਾਏ ਦੇ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਕਾਇਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਖੁਦ ਆਰੀਆ ਹੋਣ ਦਾ ਫਖਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਰਾਏ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਿੱਧ ਭਤਾ ਸਿਰਫ ਸਵਾਮੀ ਦਇਆ ਨੰਦ ਸਰਸਵਤੀ ਦੀ ਇਕ ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ ਉਸਦੇ ਬਾਕੀ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਦੇ ਹਰਗਿਜ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਦੀਆਂ ਨਕਲਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਮੁਢਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ, ਸਵਾਮੀ ਦਇਆ ਨੰਦ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਲਹਿਰ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਜ਼ਿੰਤੀ ਗਈ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਸਾਥ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਹਿਸਾਨਮੰਦ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਪਛਤਾਵੇ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤਕ ਸਾਂਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਜਾਰੀ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਸੁਧਰਨ ਦੀ (ਬਾਕੀ ਦੇਖੋ ਸਫਾ 7)

ਬਾਦਲ-ਟੋਹੜੇ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ

ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਨਰਮ ਖਿਆਲ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਖੰਡਤਾ ਤੇ ਫਿਰਕੂ ਏਕਤਾ ਦਾ ਮਸੀਹਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਬਾਦਲ ਅਜ ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਹੀ ਅਤਿਵਾਦੀ, ਵੱਖਵਾਦੀ ਅਨਸਰਾਂ ਨਾਲ ਜਾ ਰਲਿਆ ਗਰਦਾਨ ਕੇ, ਦੇਸ਼ ਧਰੋਹੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪੰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਦੇ ਦਿਲੀ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦੇਣ ਤੇ ਫਿਰ ਫੇਰੀ ਦਿਲੀ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਅਦੂਲੀ ਤਹਿਤ ਟੋਹੜੇ ਸਮੇਤ ਜੇਲ ਦੀਆਂ ਸੀਖਾਂ ਪਿਛੇ ਚੁੱਠ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਮੰਚ 'ਤੇ ਵਾਪਰੀ ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਤਿੱਖੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਦੇ ਸਿਖਰਾਂ ਵਲ ਨੂੰ ਵਧਣ ਦੀ ਹੀ ਸੂਚਕ ਹੈ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਕ ਬਾਦਲ ਵਾਕਈ ਇਕ ਨਰਮ ਖਿਆਲ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਪੇਂਡੂ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਭਰੀ ਇਹ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਤੇ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ ਨਾਲ ਚਲਣ ਲਈ ਉਲਾਰ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਉਠਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਸੇ ਲਈ ਹੀ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਦੀ ਕਦਰਦਾਨੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ “ਨਰਮ ਖਿਆਲੀਆ” ਕਹਿ ਕੇ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੌਰਚੇ 'ਚ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵਲੋਂ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਇਕ ਹੱਦ ਤਕ ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਲਈ ਉਭਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਹੋਈ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਲਈ ਗਲਬਾਤ ਦੇ ਕਈ ਗੇੜ ਵੀ ਚਲੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ, ਭਾਵੇਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਸਹੀ, ਪਰ ਇਕ ਹੱਦ ਤਾਈਂ ਬਾਦਲ ਵਲੋਂ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹਸਤੀ ਵਜੋਂ ਉਭਰਨ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਪਰ ਉਦੋਂ ਬਣੇ ਸਿਆਸੀ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹਨ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਹਰਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਨਵੰਬਰ 84 ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਨੇ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਇਕ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲੈ ਆਂਦੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬਾਰੇ ਇਸ ਰਵੱਈਏ ਨੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਹ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਅਲੱਗ ਥਲੱਗ ਹੋਇਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹਰ ਥਾਂ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸਹਿਰੀਆਂ ਵਾਲਾ ਵਰਤਾਓ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ।

ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਜੇਹਲੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਬਾਦਲ ਹੁਣ ਪੇਂਡੂ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦਾ ਨਰਮ ਖਿਆਲ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਉਹ ਸਿੱਖ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਕੇ ਸਿੱਖ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਵੀ ਉਭਰਨ ਲੱਗਿਆ। ਜਿਹੜਾ ਹੁਣੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਟੁਣਕਾ ਕੇ ਸਖਤ ਲਹਿਜੇ 'ਚ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ। ਇਸ ਬਦਲੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਲਾਬੰਦੀਆਂ ਵੀ ਟੁੱਟਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਬਣਨ ਲੱਗੀਆਂ। ਲੋਂਗੋਵਾਲ-ਬਰਨਾਲਾ-ਬਲਵੰਤ ਤਿਕਤੀ ਵਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਅੱਗੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕ ਕੇ ਕੀਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਬਾਦਲ-ਟੋਹੜਾ ਦੋਹਾਂ ਵਲੋਂ, ਰੱਦ ਕਰਨ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਇਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਹਰ ਨਾ ਕਰਨ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਕੇਂਦਰੀ ਰਿਹਾ ਕਰਨ ਤੇ ਬਾਗੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤੇ ਲਈ ਪੂਰਵ-ਸ਼ਰਤ ਵਜੋਂ ਮੰਨਵਾਉਣ ਦੀ ਰੱਖੀ ਗਲ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸੀ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਦਲ-ਟੋਹੜੇ 'ਚੋਂ ਅਤਿਵਾਦ ਤੇ ਵੱਖ-ਵਾਦ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਹੋਣ ਦੀ ਬੰ ਆਉਣ ਲਗ ਪਈ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਡਿੱਗੀ ਬਰਨਾਲਾ-ਬਲਵੰਤ ਜੁਡਲੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮੰਚ ਤੇ ਉਭਾਰਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਉਸ ਮੌਕੇ ਬਾਦਲ [ਤੇ ਇਸਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਆਪਣੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਖਾਸੇ ਸਦਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਠੂਆਂ ਨਾਲੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਿਖੇੜੇ ਦੀ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚ ਕੇ, ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦ੍ਰਿੜ ਪੈਂਤੜਾ ਲੈਣ 'ਚ ਅਸਮਰਥ ਰਹੇ। ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਵਿਰੋਧੀ ਪੈਂਤੜਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਬਰਨਾਲਾ ਜੁਡਲੀ ਦੇ ਮਗਰ-ਮਗਰ ਘੜੀਸੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪੈਰ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਚਲਦੀ ਬਰਨਾਲਾ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਢਣ ਨੇ ਤੇ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਭਰ 'ਚ

ਦਹਿਸਤ ਦੀ ਲਹਿਰ ਖੜੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਬਰਨਾਲੇ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਪਿੱਠੂਆਂ ਵਾਲੇ ਰੋਲ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਸਹਮਣੇ ਨੰਗਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਬਾਕੀ ਕਸਰ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੋਤੋਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਅਮਲ ਨੇ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ। ਖਾੜਕੂ ਧਿਰ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧ ਰਹੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਹੁਣ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤੇ ਉਸਨੇ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਜਬਰ ਦਾਹੁਣ 'ਚ ਡੇਜ਼ੀ ਲਿਆਉਣ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਮੁੜ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰਲੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਇਕ ਦਮ ਸਿਖਰ ਵਲ ਨੂੰ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਏ ਦੂਜੇ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਅਕਾਲੀਦਲ ਦੁਫ਼ਾੜ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਬਰਨਾਲੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ ਟੋਲੇ ਨੇ, ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਜੁਝਣ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਪਿੱਠੂ ਬਣਨ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਸਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ 'ਅਤਿਵਾਦੀ', ਤੇ 'ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ' ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਕਹਿ ਕੇ ਭੰਡਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਦੂਜੇ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ, ਖਾਸ ਕਰ ਸਰਹੱਦੀ ਜ਼ਿਲਿਆਂ 'ਚ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪਿੱਠੂ ਬਣੀ ਬਰਨਾਲਾ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਸਿਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਹਾਦ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜਬਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦੋ-ਭਰ 'ਚ ਹਿੰਦੂ ਜਨੂੰਨ ਭੜਕਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸਭਨਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਨੇ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਿੱਠ ਬਾਝਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹੋਣ ਦੇ ਖਿਤਬ ਬਖਸ਼ਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਘਰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੇ ਧੜੇ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿੱਢੇ ਇਸ ਜਹਾਦ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿਰਗਰਮ ਲਹਿਰ ਖੜੀ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਬੂਠੇ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦਾ ਪਾਸ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਉਘਾੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਧਰੋਹ ਕਮਾ ਰਹੀ ਬਰਨਾਲਾ ਜੁਡੀ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਰੋਧੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਕਿਰਦਾਰ ਨੰਗਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਹੱਦੀ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਵਿੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਦ ਇਹਨਾਂ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਫ਼ਾਸੀ ਦਹਿਸਤ ਚੋਰਾਂ ਤੇ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਮਿਲੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਬਰਨਾਲੇ ਦੇ ਪਿੱਠੂ ਰੋਲ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖ਼ਤ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਣ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਹਰਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਭੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਬਾਦਲ ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ "ਅਤਿਵਾਦ", "ਵੱਖਵਾਦ" ਤੇ "ਦੇਸ਼ ਧਰੋਹੀ" ਦਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਝੱਲਿਆਈ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਢ ਦਿੱਤੀ। ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤਾਂ, ਬੀ. ਜੇ. ਪੀ. ਤੇ ਬਰਨਾਲਾ ਜੁਡਲੀ ਦੇ ਕਈ ਸਰਕਾਰੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਉਦੋਂ ਹੀ 'ਬਾਦਲ' ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਦ 'ਦਿੱਲੀ' 'ਚ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਸਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਉਂ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਆ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ 'ਦਿੱਲੀ' 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹਮੀਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਹਾਰ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬਾਦਲ ਤੇ ਟੋਹੜਾ 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ 'ਦਿੱਲੀ' 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਜਦ ਨੰਗਾ ਚਿੱਟਾ ਧੱਕਾ ਪੁੱਗ ਨਾ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਟੋਹੜਾ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਦਿੱਲੀ' ਅੰਦਰ ਧੱਕੇ ਤੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦਾ ਤਿਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਲੋਲੀਆਂ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਖੀੜਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਝੱਟ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫੌਰਨ 'ਦਿੱਲੀ' 'ਚ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਹੁਕਮ ਅਦਾਲੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਡੱਕ ਦਿੱਤਾ।

ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ 2 ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਜੱਦੋਜਹਿਦ 'ਚ ਪੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮ ਸਰੋਆਮ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਉਸੇ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਧਿਰ ਨਾਲ ਗਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਰਹਿਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ ਵਚਨਵੱਧ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਵੱਖ 2 ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਲਈ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਹੱਦ ਤੇ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਰੱਖੀ ਕੋਈ ਵੀ ਮੰਗ ਜਾਂ ਵਿਵਿਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ

‘ਚ ਵੱਖਵਾਦੀ ਹੈ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ ਖਤਰਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਬਾਦਲ-ਟੋਹੜੇ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ‘ਚ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਾਲ ਹਾਲਤ ਦੇ ਵਿਗੜਨ ਦਾ ਖਤਰਾ ਸੀ। ਜੇ ਦੰਗਾ ਪੀੜਤ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਦੇ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਅਮਨ-ਚੈਨ ਭੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹੀ ਭਾਰੀ ਸਿੱਖ ਵਸੋਂ ਵਾਲੇ ਉੱਤਮ ਨਗਰ ‘ਚ ਪੰਜਾਬੋਂ ਗਏ ਕੁਝ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਬਿਠਾਉਣਾ ਤੇ ਹਿੰਦੂ-ਸਿਵ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਭੜਕਾਹਟ ਭਰੇ ਮੁਜਾਹਰੇ ਰੈਲੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਦੇਣੀ ਅਤੇ 15 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਲਟਕ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਇਜ਼ਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ ਤਕ ਨਾ, ਕੀ ਅਮਨ ਚੈਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ? ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਾਜਪਾਈ ਤੇ ਅਡਵਾਨੀ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕੂ ਜਨੂੰਨ ਦੇ ਗੱਫੇ ਵਰਤਾਉਣ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਦੇਣੀ, ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਦੇਣ ਤੇ ਸਮੂਹ ਪ੍ਰੰਸ (ਰੋਡੀਉ, ਟੋਲੀ ਚਿਨ, ਅਖਬਾਰ, ਰਸਾਲੇ ਆਦਿ) ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮਾਹੌਲ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਕੀ ਅਮਨ-ਚੈਨ ਬਹਾਲ ਰਖਣ ਲਈ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਲਈ ਇਹ ਕੁਝ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਿੰਦੂ ਜਨੂੰਨ ਭੜਕਾਉਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਖੁਲ੍ਹ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਸਤਾਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ‘ਚ ਬੋਲਣਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ, ਇਕ ਘੋਰ ਪਾਪ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਘਟਨਾਵਟੀਆਂ ਨਾਲ ਧੱਕੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤਮੂਹੀ ਉੱਘੜਵੀਂ ਮਿਸਾਲ ਹੈ।

(ਸਫਾ 4 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਬਜਾਏ, 24 ਤੇ 25 ਨਵੰਬਰ 1888 ਨੂੰ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਅਤੇ ਐਤਵਾਰ ਦੇ ਦਿਨ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ਯਾਰਵੇਂ ਸਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਇਸਦੇ ਕੁਝ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਅੰਗ-ਫੌਕਦੇ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਗੜ ਦਿੱਤਾ।

ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕਵਾਦ-ਵਿਰੋਧੀ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਆਗੂ ਪੰਡਿਤ ਗੁਰੂ ਦੱਤ ਨੇ 25 ਨਵੰਬਰ ਐਤਵਾਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਵੇਰ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸਤਿਆਗ੍ਰਥ ਪਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਕਥਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਸਗੋਂ ਘਿਣਾਉਣੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਮਲਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ। ਲਾਲਾ ਮੁਰਲੀਧਰ ਅਤੇ ਸਵਾਮੀ ਸਵਾਤਮਾ ਨੇ ਦੋ ਦੋ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਨੇ ਮੱਘਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਿਹੜੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਭਾਬੜ ਮੱਚ ਕੇ ਬਲ ਉੱਠੀ।

ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪੰਡਿਤ ਗੁਰੂ ਦੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਡਿਤ ਲੰਬ ਰਾਮ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਧ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ। ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ, ਸਗੋਂ ਇਕ ਪੜਾਅ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੌਰਾਨ ਪੰਡਿਤ ਲੰਬ ਰਾਮ ਨੇ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗਰੰਥ, ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਹੜਾ ਪਰਪ-ਰਾਵਾ ਦੇ ਉਲਟ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਈ ਮੋੜ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਿੱਖਾਂ

ਦੀ ਸਹਿਣ ਦੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰੀ ਸੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਨਤਕ ਤੌਰ ਤੇ ਨਿਰਾਦਰੀ ਅਤੇ ਮਜ਼ਾਕ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲ ਹੋਰ ਕੋਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅੰਤ ਵਿਚ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਵਿਛੜਾ ਕਰ ਲੈਣ।

ਉਦੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ ਵੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਉਮਰਾਮਤਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ। ਅਗਲੇ ਐਤਵਾਰ 2 ਦਸੰਬਰ 1888 ਨੂੰ ਲਾਲਾ ਨੰਦ ਗੋਪਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ‘ਚ ਲਾਹੌਰ ਬਢੌਲੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਇਕ ਸਾਂਝੀ ਰੋਸ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਲਾਲਾ ਲਾਡਲੀ ਪਰਸ਼ਾਦ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਬੁਲਾਰੇ ਭਾਈ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਦਿੱਤਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਮਿਲਟਰੀ ਗੇਜਟ, ਲਾਹੌਰ ਦੇ 8 ਦਸੰਬਰ 1888 ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਛਪੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਯਾਰਵੇਂ ਸਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਨਾਲ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਮਾੜੀ ਅਤੇ ਨਾਖੁਸ਼ ਹਾਲਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਸੀ।

ਇਹ ਹਕੀਕੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਸੱਤਰਵਿਆਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਆਰੀਆ-ਸਮਾਜ ਦੇ ਜ਼ਲਮ ਤੇ ਫੋਰੀ ਬਾਦ, ਹਿੰਦੂ (ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ)—ਸਿੱਖ ਤਨਾਅ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਹੈ।

ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਵਲੋਂ ਹਕੂਮਤੀ ਦਰਿੰਦਿਆਂ ਦੀ ਟਾਊਟਗਿਰੀ 'ਤੇ

ਰਿਬੇਰੋ ਵਲੋਂ ਥਾਪੀ

ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ ਨੂੰ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪੁਲਸ ਮਹਿਕਮੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਦਲੇ, ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਸ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਰੀਬੇਰੋ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਇਸ ਬਦਨਾਮ ਕਮਾਂਡਰ ਦੀ ਥਾਪੀ ਨਾਲ ਇਹ ਬੇਸ਼ਰਮ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਕਿੰਨੇ ਫੁਲੇ ਫਿਰ ਰਹੇ ਹਨ ਇਸਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪਰਚੇ “ਨੀਉ ਏਜ” ਦੇ 17 ਅਗਸਤ ਵਾਲੇ ਅੰਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਤੇ ਛਪੀ ਉਸ ਰੀਪੋਰਟ ਤੋਂ ਲਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਇਕ ਸਬ-ਹੈਡਿੰਗ ਹੈ “ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ”। ਹੇਠਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਬਿਨਾਂ ਟਿਪਣੀ ਤੋਂ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਲੋਕ ਦੋਖੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹਕੀਕੀ ਚਿਹਰਾ-ਮੋਹਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਸਕੇ।

“..... ਪੁਲਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਜੇ ਐਫ. ਰੀਬੇਰੋ, ਜਲੰਧਰ ਰੇਂਜ ਦੇ ਡੀ. ਆਈ. ਜੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਡੋਗਰਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ।

“ਬਰਨਾਲਾ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਦਾਲਮ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਬੁਲੇਆਮ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਦਾਲਮ ਪਿੰਡ 'ਚ ਠਹਿਰੇ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲਿਜਾ ਕੇ ਐਮ. ਐਲ. ਏ ਹੋਸਟਲ 'ਚ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ।

“ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਮੋਜਰ ਸਿੰਘ ਉਬੱਕੇ ਸ਼ਰੇਆਮ “ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਚੈਂਪੀਅਨ” ਵੱਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਸਤਾਨੀ “ਰਾਜਧਾਨੀ” ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ “ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਮੰਡ” ਨੂੰ “ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਫਰਾਡ” ਕਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਨੂੰ “ਝੂਠੇ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲੇ” ਕਹਿ ਕੇ ਭੰਡ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦਮਾਜਰਾ ਅਤੇ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

“ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਮੁਕਤੀ ਫੌਜ ਦਾ ਮੁੱਖੀ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਕੋਹਾਰ ਜਾਣਿਆ ਪਹਿਚਾਣਿਆ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲੀ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਗੰਠਮੈਨ ਹੈ। ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਜਥੇਬੰਦੀ “ਜੰਗ ਸਟਾਰ” ਦਾ ਲੀਡਰ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੈ ਅਤੇ ਨਕਸਲੀਆਂ ਦੇ ਸੱਤ ਨਰਾਇਣ ਗਰੁੱਪ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਹੇ ਕੁਝ ਸਾਬਕਾ ਨਕਸਲੀ ਉਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ.....।

“ਇਮਾਨਦਾਰ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ 'ਚ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਅਫਸਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਹੁਣ ਆਪਣੀਆਂ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਰੀਬੇਰੋ ਦੀ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਇਕੋ ਕਮਾਂਡ ਹੇਠ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢ ਰਹੀ ਹੈ।

“ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜੇ ਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਚਲੰਤ ਜਾਰੀਆਂ ਹੀ ਹਨ। ਬਹੁਤੇ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਚੰਕਿੰਗ ਬੜੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।”

ਨਕਸਲੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਨਕਲੀ ਧਿਰਾਂ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਦੀਆਂ ਪੁੱਛੀਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕੋਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਖਰੇਵਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਜੋ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. “ਦਹਿਸ਼ਤ-ਪਸੰਦ” ਵਿਰੁੱਧ ਦ੍ਰਿੜ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ, ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਜ਼ਾਲਮ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਪਾਠਕ ਆਪ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰੋਲ ਅਤੇ ਐਕਤ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕੋ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤੀ ਵੰਡਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠੋ— ਨਵ-ਜਮਹੂਰੀ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਜੱਦੋ ਜਹਿਦ ਕਰੋ !

“ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ” ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟਾਜ

ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਕਾਜ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਲਈ ਦੋ ਨਕਸਲੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਮੁੜ-ਜਥੇਬੰਦਕ ਕਮੇਟੀ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. (ਮ. ਲ.) ਵਲੋਂ ਵਿੱਢੀ ਦੇਸ਼ਵਿਆਪੀ ਪਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਲਈ ਜੁਟਾਈਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਮਿਲੇ ਮੁਢਲੇ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਹੁੰਗਾਰੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ 'ਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਜੇ ਸਾਡੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸਕੀ। ਪੰਗਾਮ ਦੇ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ। (ਸੰਪਾਦਕ)

ਆਰ. ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ “ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ” ਨਾਮੀ ਪੰਛਲਟ 2000 ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਛਪਵਾਕੇ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਕਸਲੀ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਨੁਕਸਦਾਰ ਸੋਚ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਵੇਂ, ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਉਠੇ ਰੋਹ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਮਾਜੀ/ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜੋ ਅੰਨੀ ਨਫਰਤ ਉਗਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਦੋ ਨਕਸਲੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਸੱਦਾ ਨਕਸਲਬਾਜ਼ੀ ਲਹਿਰ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜਦੋਜਹਿਦ ਪ੍ਰਤੀ ਹਾ-ਪੱਖੀ ਰਵੱਈਆ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਆਰ. ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਪੰਛਲਟ ਵੰਡਦੇ ਹੋਏ ਕੱਲੇ ਕੱਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਬਹਿਸ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਮਸਲੇ ਸਬੰਧੀ ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ, ਬਠਿੰਡਾ, ਸੁਨਾਮ ਤੇ ਸਰਹੰਦ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਪਿੰਡਾਂ ਅੰਦਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਵਿੱਖ ਵੱਖ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ) ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਹਨਾਂ ਅੰਦਰ 5 ਤੋਂ 20 ਤੱਕ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸਾਥੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਇਹਨਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ 'ਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹਾਲਤ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ, ਇਸ ਅੰਦਰ ਸਰਗਰਮ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜੀ/ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਖਾਸ ਤੇ ਰੋਲ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਬਾਰੇ ਵਿਆਖਿਆ 'ਚ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਰੱਖੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੂਸਰੇ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਲੋਂ ਅਪਣਾਈ ਸਮਝ

ਦੇ ਬੋਝ ਦਾ ਠੋਸ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਕੇ ਪਰਦਾ-ਫਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਹ ਧਿਰਾਂ ਖਿਛਾਖੜੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਢੰਡਰਚੀ ਬਣਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਕ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਨਾਲ ਧਰੋਹ ਕਮਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਕਈ ਸਾਥੀਆਂ ਵਲੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਵੇਂ ਅਸਲ 'ਚ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਸਾਰੇ ਪੁਆੜੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਹੇਠ ਹਕੂਮਤ ਜਬਰ ਦਾਹ ਰਹੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਲੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਆਦਿਕ। ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਰੱਖੀ ਸਮਝ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚਲੇ ਦੂਜੇ ਸਾਥੀ ਜਿਥੇ ਇਕ ਅਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੇ ਉਥੇ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਦੀ ਸਮਝ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਹਰ ਕਰਦੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪਾੜਾ ਮਹਿਜ਼ ਧਾਰਮਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜਦੋਜਹਿਦ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਪਣਾਏ ਰਵੱਈਏ ਕਰਕੇ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ “ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ-ਏਕਤਾ” ਦੇ ਢੰਕੇ ਨਾਹਰੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਦੋਜਹਿਦ ਨੂੰ ਇਕ-ਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੋਧ 'ਚ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਮਲ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਤ 'ਚ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਖਾਤਕੂ ਧਿਰਾਂ ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਸੋਤੇ ਦਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਬਦੇਲਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਰਹੇ ਵਿਗਾੜਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗਾਂ 'ਚ ਉਭਾਰਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਾਕਤਾਂ ਹੀ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਕਾਜ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਸਿਰੇ ਚਾੜ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੁਨਾਮ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਅਜਿਹੀ ਤਿਆਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਰ. ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਵਲੋਂ ਸੁਨਾਮ ਵਿਖੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਚ 250 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿ., ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਚ ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਤਰਕ ਨੇ “ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ” ਨਾਮੀ ਵਿਸ਼ੇ

‘ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ । ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਸੁਖਦੇਵ ਭੁਪਾਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਮੱਸਿਆ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁਖ ਦੱਸੀ ਕਿਹਾ ਤੇ ਉਸਨੇ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਤੇ ਬਾਗੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਮਸਲੇ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਹੱਲ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ‘ਤੇ ਦਬਾਅ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਝਾ ਘੋਲ ਉਸਾਰਨ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ । ਸੀ. ਆਰ. ਸੀ. ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆਏ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਕਾਮਰੇਡ ਜੇਕਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੌਮਾਂ ਸਿਰ ਜਬਰੀ ਮੜੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾ ਕੇ, ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਮਹੂਰੀ ਕਾਇਮ ਪਲਟੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਉਹਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੁਆਲ ਨੂੰ “ਫਿਰਕੂ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ” ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਅਖੌਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ । ਆਰ. ਸੀ. ਪੀ. ਵਲੋਂ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਮਾਲੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਕ-ਸਮਾਜੀ ਹਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਫਿਰਕੂ ਚਾਲ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ‘ਬੇਦੋਸ਼’ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਠੱਡੇ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਖਾਲਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ

ਕੀਤੀ । ਉਸ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵਜਮਹੂਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਦੂਸਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨਾਲ ਜੁਝਾਰੂ ਇਕਮੁੱਠਤਾ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ । ਨਾਲ ਹੀ ਉਸਨੇ ਹਾਜਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਮਝ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ।

ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਅੰਤ ‘ਚ ਸਾਰੇ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ, ਬਾਗੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ., ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਤੇ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ, ਝੂਠੇ ਪੁਲਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਤੇ ਗ਼ਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਤੇ ਜੁਮੇਵਾਰ ਪੁਲਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਮਤੇ ਰੋਹ ਭਰਪੂਰ ਨਾਹਰਿਆਂ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ।

ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਅਜੇ ਵੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਢੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਚੰਦਰੇ ਮਨਸੂਖਿਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਦੇਣ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ।

ਪੀਰੂ ਦੀ ਜਾਬਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ, ਇਸ ਸਾਲ 19 ਜੂਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਚਾਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਪੀਰੂ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ—ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਜ਼ਾਲਮ, ਮਾਣਸ-ਖਾਣੇ, ਲੋਕ ਦੋਖੀ, ਬਿਮਾਰ ਰੂਹਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੁਟੇਰੇ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਤਹਿਸ ਨਹਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਇਕ ਨਵਾਂ ਨਰੋਆ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸਰਬ ਸਾਂਝੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਸਾਰਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ—ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ । ਹੇਠਾਂ ਅਸੀਂ ਪੀਰੂ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਤਾ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ ।

ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਿਰਤੀਓ, ਇਕ ਹੋ ਜਾਓ

ਸੂਰਮਗਤੀ ਦਿਹਾੜਾ

ਪਿਛਾਖੜੀ ਅਪਰਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਹੀ, ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆ ਦੇ ਕਦਮ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਚੋਣ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਸਾਜਸ਼ੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਫਰੋਬੀ ਪਾਖੰਡ ਦਾ ਨਕਾਬ ਪਹਿਨ ਕੇ ਲੋਕ ਯੁੱਧ ਵਿਰੁੱਧ ਵਹਿਸ਼ੀ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿੱਚ ਰਖਿਆ ਹੈ । ਜਿਸ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਪੀਰੂ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫੌਜਾਂ ਵਲੋਂ, ਐਕੋਮਾਰਕਾ, ਉਮਰੂ, ਬੇਲਾਵਿਸਟਾ, ਲੰਕਲਾਪਪਾ ਵਿਖੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੁਰਮ ਹਨ ।

ਪਿਛਾਹਿੱਚ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਬੜੀ ਨੀਚਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਜੋਗੀ ਕੈਦੀਆਂ ਵੱਲ ਸੰਪੁੱਤ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 4 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਲੁਰੀਮੁੰਚੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ 30 ਯੋਧਿਆਂ ਦਾ ਕਾਇਰਾਨਾ ਅਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ । ਇਕ ਨਾਕਾਬਲੇ ਸੁਆਫੀ ਜੁਰਮ ਜਿਸ ਦੀ ਅਜੇ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਿਰਫ ਜੇਤੂ ਲੋਕ ਹੀ ਦੇਣਗੇ !

18 ਜੂਨ 1986 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫੌਜਾਂ ਵਲੋਂ ਵਿਉਂਤਿਆ ਜਾ ਰਹੇ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਰੁੱਧ ਬਾਰ ਬਾਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਜਨਤਕ ਅਪੀਲਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਵੈਲਫਰੇਟਨ, ਲੂਰੀਮੈਰੋ ਅਤੇ ਕਲਾਓ ਦੇ ਜੰਗੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਨਵੇਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਰੁੱਧ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਹੱਕੀ 26 ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਨਕਲਾਬ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਦੀ ਰਖਿਆ ਖਾਤਰ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕ ਦਿੱਤਾ।

19 ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਐਲਨ ਗਾਰਸੀਆ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਪਿਛਾਖਤੀ ਅਪਰਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਖੌਤੀ “ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ” ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਦਾ ਪਾਪੰਡ ਨੰਗਾ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇਕ ਸਾਂਝੀ ਕਮਾਂਡ ਹੇਠ ਬੱਲ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਅਤੇ ਪੁਲੀਸ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਮੀਨੀ ਅਤੇ ਜਾਲਮ ਕਤਲ ਕਰੇ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਵਿਚ ਨਹਾਉਂਦਿਆਂ ਸੈਂਕੜੇ ਜੰਗੀ ਕੈਦੀਆਂ, ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਹਿਸੀ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ। ਆਓ, ਐਲਨ ਗਾਰਸੀਆ, ਉਸ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ, ਸਾਂਝੀ ਕਮਾਂਡ, ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫੌਜਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਗੜ੍ਹਚ ਨਫ਼ਰਤ ਨਾਲ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਲੋਕ ਕਦੀ ਵੀ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਗੇ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਲੋਕ ਹੀ ਇਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਗੇ।

ਲੋਕ ਗੁਰੀਲਾ ਫੌਜ ਦੇ ਯੋਧੇ, ਜੰਗੀ ਕੈਦੀ, ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿ “ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਨਾ ਸਾਡਾ ਹੱਕ ਹੈ”, ਬੜੀ ਬਹਾਦਰੀ ਅਤੇ ਸੂਰਮਗਤੀ ਨਾਲ ਲੜੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦਾ ਇਕ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੌਸਲੇ ਅਤੇ ਜੋਸ਼ ਜ਼ਿਸ਼ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਸਿਰਫ਼ ਲੋਕ ਯੁੱਧ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ 19 ਜੂਨ ਸਦਾ ਲਈ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦੇ ਦਿਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਮਿੱਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਖੂਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਇਨਕਲਾਬ ਨੂੰ ਸਿੱਜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਨੂੰ ਫੈਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਰਹੇ ਝੰਡੇ ਅਤੇ ਨਾ ਚੁੱਪ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੁੱਜਾਂ ਵਾਂਗ ਉੱਚੀਆਂ ਉੱਠ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਟੱਲ ਅੰਤਮ ਜਿੱਤ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹਨਾਂ ਜੰਗੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਜੁੱਧ ਵਿਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮੌਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਡੁੱਲੇ ਖੂਨ ਵਿਚ ਸਮੇਟੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਯੋਧੇ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਧੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ, ਮਾਰਕਸ, ਲੈਨਿਨ ਅਤੇ ਮਾਓ-ਜੇ-ਤੁੰਗ ਦੇ ਸਦਾ ਰੌਸ਼ਨ ਮਾਰਕਸਵਾਦ-ਲੈਨਿਨਵਾਦ ਮਾਓਵਾਦ ਦੇ ਅਜਿੱਤ ਪਰਚਮ ਦੇ ਥੱਲੇ, ਲੋਕ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਕੇ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਨਾ ਮੱਤੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚਲਣ ਦਾ ਅਡੋਲ ਪ੍ਰਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਨਾ ਥੱਥ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲੈ ਲੈਂਦੀ।

ਸ਼ਹੀਦ ਸੂਰਮੇ ਅਮਰ ਰਹਿਣ, ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ।

(ਆਖਰੀ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਿੱਤਾਂ ਯਾਦ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਚੀਨ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਤੋਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਪੀੜੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਇਸ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਓ-ਜੇ-ਤੁੰਗ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਿਹੜੇ ਲੁੱਟ ਅਤੇ ਜਬਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਨਕਲਾਬੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਦੂਜੀਆਂ ਮਾਓਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਹਰ ਹਲਾਤ ਵਿਚ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਫੈਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਸੋਧਵਾਦ ਦੇ ਰਦਾਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਮਾਓ-ਜੇ-ਤੁੰਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਖਰੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਠੋਸ ਹਕੀਕਤ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੀ ਅਨੇਕਾਂ ਢੰਗਾਂ ਦੀ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਪਰੋਲਤਾਰੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀਵਾਦ ਦੀ ਜਿਉਂਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਜਿੱਤੀਆਂ ਜਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮਾਓ-ਜੇ-ਤੁੰਗ ਵਲੋਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਮਰਾਜ ਅਤੇ ਪਿਛਾਖਤ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸੰਸਾਰ ਵੱਲ ਮਾਓ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵੱਧਣ ਦਾ ਨਵਾਂ ਐਲਾਨਾਨਾਮਾ ਵੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਮਾਲਕ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਰਜਿੰਦਰਾ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, ਫਗਵਾੜਾ ਗੇਟ, ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਛਪਵਾਏ, 1 ਏ,

ਗੁੱਲ ਮਾਰਕੀਟ ਮਿਲਾਪ ਰੋਡ, ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ।

ਇਨਕਲਾਬੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਹਿੰਮ

ਮਾਓ-ਜ਼ੇ-ਤੁੰਗ ਵਲੋਂ ਰੁਸ਼ਨਾਏ ਰਾਹ ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧੋ

20 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਓ-ਜ਼ੇ-ਤੁੰਗ ਨੇ ਮਹਾਨ ਪਰੋਲਤਾਰੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀਆਂ ਲਟਾਂ ਬਾਲੀਆਂ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨਾਮੇ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ;

“ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਇਨਕਲਾਬ, ਸਮਾਜ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀਕਰਨ ਅਤੇ ਪਰੋਲਤਾਰੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲੋਕ ਸਮਾਜਵਾਦ ਅਧੀਨ ਜਮਾਤੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਖਾਸੇ ਬਾਰੇ ਇਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਮਝ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋਏ। ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮਹਾਨ ਜਿੱਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਿਸਨੇ ਚੀਨ ਵਿਚ ਸੋਧਵਾਦ ਦੀ ਮੁੜ-ਬਹਾਲੀ ਨੂੰ ਇਕ ਦਹਾਕਾ ਰੋਕੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਜਿਸਨੇ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਕਲਾ, ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜ ਅਤੇ ਉਸਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ—ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਇਨਕਲਾਬ ਪ੍ਰੋਲਤਾਰੀ ਦੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਇਕ ਅੰਗ ਵਜੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਲਤਾਰੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀਵਾਦ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਸੀ.....

“ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਇਨਕਲਾਬ ਮਾਰਕਸਵਾਦ-ਲੈਨਿਨਵਾਦ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਜ਼ਿਉਂਦਾ ਸਬੂਤ ਸੀ। ਇਸਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਪ੍ਰੋਲਤਾਰੀ ਇਨਕਲਾਬ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੇ ਇਨਕਲਾਬਾਂ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਿਰਫ ਇਕ ਲੁਟੇਰੇ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਥਾਂ ਦੂਜੇ ਲੁਟੇਰੇ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਇਨਕਲਾਬ ਅਤੇ ਮਾਓ-ਜ਼ੇ-ਤੁੰਗ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪਿਛਾਖੜੀਆਂ ਅਤੇ ਸੋਧਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨੀਚ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਨਾ ਪਿਆ ਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਇਨਕਲਾਬ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਰਸੇ ਦਾ ਇਕ ਅਟੁੱਟ ਅੰਗ ਹੈ।”

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਨਕਲਾਬੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਨੇ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਾਗੇ ਗੱਲੇ ਦੀ ਵੀਹਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇ ਗੰਢ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ‘ਮਾਓ-ਜ਼ੇ-ਤੁੰਗ ਵਲੋਂ ਰੁਸ਼ਨਾਏ ਰਾਹ ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧੋ’ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਇਕਜੁੱਟ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਭੁੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿ ਇਹ ਦਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਨ ਆਗੂ ਅਤੇ ਰਹਿਨੁਮਾ ਮਾਓ-ਜ਼ੇ-ਤੁੰਗ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਐਨ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਰਾਹੀਆਂ ਨੇ ਚੀਨ ਵਿਚ ਇਕ ਨੀਚ ਬਗ਼ਾਵਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਬਹਾਲ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਚੀਨ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸੋਧਵਾਦੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਖਰੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦਾ ਇਕ ਅਹਿਮ ਕਾਰਜ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਮੁਹਿੰਮ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਕੂਮਤ ਹਥਿਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿੰਦਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨੰਗਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਮੌਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਇਨਕਲਾਬ ਅਤੇ ਮਾਓ-ਜ਼ੇ-ਤੁੰਗ ਵਿਰੁੱਧ ਘਟੀਆ ਅਤੇ ਕੂੜ ਪਰਚਾਰ ਨੂੰ ਰਦੱਣ ਦਾ ਇਕ ਸਮਾਂ ਹੈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ, ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ ਤਕ ਮਾਓ-ਜ਼ੇ-ਤੁੰਗ ਦੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਕਬੂਲਣ ਲਈ ਇਕ ਹੋਰ ਮੌਕਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਚੜ੍ਹਤ 'ਤੇ ਹਨ, ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਕਸਵਾਦ-ਲੈਨਿਨਵਾਦ-ਮਾਓ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਰੁਸ਼ਨਾਇਆ ਅਤੇ ਇਕ ਮਿੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 11 'ਤੇ)